

Asamblea Parlamentaria Euro-Latinoamericana
Euro-Latin American Parliamentary Assembly
Assemblée Parlementaire Euro-Latino Américaine
Assembleia Parlamentar Euro-Latino-Americana

Επιτροπή Οικονομικών, Χρηματοπιστωτικών και Εμπορικών Θεμάτων

25.11.2011

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εμπόριο πρώτων υλών μεταξύ της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής

Συνεισηγητής (ΛΑ): Oscar Arboleda (Parlandino)

Εμπόριο πρώτων υλών μεταξύ της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής

Στα πρώτα χρόνια της νέας χιλιετίας επήλθαν μεγάλες αλλαγές σε ολόκληρο τον πλανήτη σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο λόγω της ανάδυσης νέων ηγετικών δυνάμεων όπως π.χ. η γέννηση της αποκαλούμενης ομάδας των χωρών «B.R.I.C.» (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία και Κίνα) που προσφέρουν έναν νέο δυναμισμό στο παγκόσμιο εμπόριο. Το αποτέλεσμα ήταν οι μεγάλες δυνάμεις να αναγκαστούν να προσαρμοστούν σε δραστικές αλλαγές προκειμένου να διατηρήσουν τα συμφέροντά τους και την επικράτηση των δυνάμεών τους.

Με τον ίδιο τρόπο, ο αναπτυσσόμενος κόσμος ήλθε αντιμέτωπος με αναπόφευκτες αλλαγές σε ό,τι αφορά την παραδοσιακή σύνθεση της εξωτερικής ζήτησης, όπως π.χ. η Λατινική Αμερική (ΛΑ) η οποία ανέκαθεν έδινε προτεραιότητα στην πώληση των πρώτων υλών της στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) από τις οποίες προμηθευόταν μεταποιημένα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Οι αλλαγές που επήλθαν τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο σε σχέση με τη διάρθρωση των οικονομικών και πολιτικών δυνάμεων αποτελούν κατά κοινή ομολογία την καλύτερη ευκαιρία που είχε ποτέ η Λατινική Αμερική στην ιστορία της για να αναπτύξει τον παραγωγικό της μηχανισμό και να αναδειχθεί σε περιφέρεια παγκόσμιας ηγετικής θέσης χάρη στα σημερινά χαρακτηριστικά της παγκόσμιας ζήτησης, και ιδίως χάρη στην αξία που έχουν οι τεράστιοι μη ανανεώσιμοι φυσικοί της πόροι και το πελώριο ενεργειακό δυναμικό της επικράτειάς της, το οποίο χαρακτηρίζεται από έναν μοναδικό στον πλανήτη υδάτινο πλούτο.

Από την άλλη πλευρά, πέραν της εξόρυξης μεταλλευτικών και ενεργειακών προϊόντων που προέρχονται από το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και τον άνθρακα, η περιοχή διαθέτει έναν γεωργικό τομέα που έχει τη δυνατότητα να κατακτήσει τις διεθνείς αγορές με προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας και με ανταγωνιστικές τιμές λόγω του χαμηλού κόστους του εργατικού δυναμικού στις είκοσι και πλέον χώρες της. Ως εκ τούτου, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη να βελτιωθούν όσο το δυνατόν πιο γρήγορα οι όροι εισόδου των επεξεργασμένων προϊόντων της Λατινικής Αμερικής στην ευρωπαϊκή αγορά.

Μάλιστα, τον περασμένο Μάιο κατά τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής συνέλευσης της EUROLAT που πραγματοποιήθηκε στο Μοντεβιδέο της Ουρουγουάης, στο ψήφισμα που καταρτίστηκε από την Επιτροπή II (Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα) αναφέρεται ότι: «Η ΕΕ και οι χώρες της Λατινικής Αμερικής πρέπει να συμβάλουν στη μείωση των εμποδίων που στρεβλώνουν το εμπόριο προκειμένου να διευκολύνουν τις συναλλαγές. Η ουσιαστική μεταρρύθμιση των εξαγωγικών επιδοτήσεων των γεωργικών προϊόντων στο πλαίσιο της δέσμευσης που αναλήφθηκε στον Γύρο της Ντόχα του ΠΟΕ, πρέπει να ολοκληρωθεί το ταχύτερο δυνατόν»¹.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να αναφερθεί η ιστορική σχέση της Λατινικής Αμερικής με την ΕΕ, η οποία έχει πλέον μετατραπεί σε έναν πόλο εμπορικών συναλλαγών μέσω των σημαντικών άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) του ευρωπαϊκού συνασπισμού στην περιοχή, οι οποίες έχουν κυρίως ωφελήσει τη Χιλή και το Μεξικό, χώρες που εδώ και πολλά χρόνια επωφελούνται από συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με την εν λόγω αγορά. Πολλές προσδοκίες υπάρχουν επίσης και από την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Περού και της Κολομβίας το 2012 ενώ στη MERCOSUR ξεκίνησαν για άλλη μια φορά οι σχετικές

¹ Κοινοβουλευτική Συνέλευση ΕΕ-Λατινικής Αμερικής Ψήφισμα: Προοπτικές για τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Λατινικής Αμερικής http://www.europarl.europa.eu/intcoop/eurolat/assembly/plenary_sessions/montevideo_2011/resolutions/trade_es.pdf Αναρτήθηκε στο διαδίκτυο στις 4 Οκτωβρίου 2011.

διαπραγματεύσεις.

Οι εξελίξεις αυτές θα δημιουργήσουν μια νέα δυναμική στις επενδύσεις και στο διπεριφερειακό εμπόριο. Από τις χώρες της ΕΕ θα υπάρξει ασφαλώς αύξηση των ΑΞΕ και από την πλευρά της Λατινικής Αμερικής η τάση αυτή θα δημιουργήσει μεγάλο ενδιαφέρον για τη διάθεση των προϊόντων της σε μια αγορά 400 εκατομμυρίων κατοίκων όπου η μεγάλη πλειονότητα των χωρών έχουν υψηλή αγοραστική δύναμη.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, η περιφέρεια της Λατινικής Αμερικής πρέπει να χαράξει ενιαίες πολιτικές και στρατηγικές ώστε η παραγωγή και οι εξαγωγές μας προς την ΕΕ να βασιστούν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα στη μετατροπή των πρώτων υλών σε προϊόντα με προστιθέμενη αξία, κάτι που θα αποτελούσε και το ιδανικό σενάριο για τη Λατινική Αμερική τόσο για τη βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας της όσο και για τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού της μηχανισμού.

Η Λατινική Αμερική στο νέο παγκόσμιο περιβάλλον

Στον νέο πολιτικοοικονομικό χάρτη της παγκοσμιοποίησης του 21ου αιώνα οι ΗΠΑ χάνουν την πρωτοκαθεδρία τους με αποτέλεσμα να σημειωθεί απότομη οικονομική επιβράδυνση. Την ίδια στιγμή, δεν διαφαίνεται κάποια λύση στον ορίζοντα για την κρίση της ευρωζώνης η οποία έχει αποσταθεροποιήσει τις παγκόσμιες κεφαλαιαγορές. Σε αυτήν την κατάσταση ήρθαν να προστεθούν και οι φυσικές καταστροφές του Μαρτίου στην Ιαπωνία οι οποίες έπληξαν την άλλοτε δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου και είχαν ως συνέπεια την υπονόμευση των αναπτυξιακών της προοπτικών.

Από την άλλη πλευρά, έχουμε την ανάδυση των χωρών BRIC ως πρωταγωνιστριών του διεθνούς εμπορίου, η οποία έχει επιφέρει την αναδιάρθρωση των διεθνών ροών των κεφαλαίων. Στο πλαίσιο αυτό, η Λατινική Αμερική άρχισε να αντιμετωπίζεται όχι μόνο ως ένα μεγάλο απόθεμα απέναντι στην υψηλή ζήτηση για πρώτες ύλες και τρόφιμα ενός ολοένα και περισσότερο εκβιομηχανισμένου πλανήτη, αλλά στις μέρες μας θεωρείται ότι η περιφέρεια αυτή μπορεί να επωφεληθεί από τη δριμύτατη οικονομική κρίση προκειμένου να εξέλθει ευνοημένη και να αποκτήσει μεγαλύτερη ισχύ στις παγκόσμιες αγορές.

Η απάντηση της περιφέρειας στην παγκόσμια οικονομική κρίση

Κατά τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού κραχ του 2008, η περιφέρεια της Λατινικής Αμερικής ανταποκρίθηκε θετικά χάρη στις αντικυκλικές οικονομικές της πολιτικές και χάρη στην υψηλή ζήτηση των πρώτων υλών. Η κατάσταση αυτή δημιούργησε σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε χώρες όπως η Χιλή, η Κολομβία, το Περού και η Βραζιλία.

Για την Pamela Cox, αντιπρόεδρο της Παγκόσμιας Τράπεζας, η περιφέρεια επέδειξε εντυπωσιακή ανθεκτικότητα στην οικονομική κρίση και για πρώτη φορά στην ιστορία της δεν επηρεάστηκε από τις παγκόσμιες οικονομικές τάσεις, παραμένοντας κατά κάποιον τρόπο *απρόσβλητη*. Το 2010 εμφάνισε εξαιρετικά μακροοικονομικά αποτελέσματα χάρη στις ορθές οικονομικές της πολιτικές και στην απόδοση των πρώτων υλών της, προϊόν της εξωτερικής πίεσης των βασικών προϊόντων η οποία είχε θετικό αντίκτυπο για τις χώρες που εξάγουν βασικά γεωργικά και ορυκτά προϊόντα και υδρογονάνθρακες.

Ωστόσο, η δύσκολη οικονομική κατάσταση που βιώνει η ΕΕ ενδέχεται να επηρεάσει και τη Λατινική Αμερική μέσω του εμπορίου, των επενδύσεων, της ροής των εμβασμάτων και των δημοσιονομικών ισοζυγίων. Σύμφωνα με την ερμηνεία που δίνει ο Daniel Titelman,

επικεφαλής της Μονάδας Μελετών της Οικονομικής Επιτροπής για τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική (ECLAC), η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 που οφειλόταν στα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου (subprime) ήταν η πρώτη φάση της κρίσης, από την οποία η περιοχή εξήλθε εξαιρετικά ευνοημένη. Η κατάσταση στην Ελλάδα και η ενδεχόμενη μετάδοσή της σε άλλες οικονομίες της Ένωσης όπως η Πορτογαλία ή η Ισπανία, αποτελεί μόλις την αρχή μιας «δεύτερης φάσης».

Όπως αναφέρεται και στην τελευταία έκθεση του ΔΝΤ, «Ο φόβος για το άγνωστο είναι μεγάλος». Με αυτήν την αβεβαιότητα ενδέχεται να οδηγηθούμε σε κλιμάκωση της οικονομικής κρίσης και σε μικρότερα επίπεδα ανάπτυξης.

Εμπορικό πλαίσιο των πρώτων υλών

Σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία της ΕΕ, τη Eurostat, ο ευρωπαϊκός συνασπισμός ελέγχει το 20% του παγκόσμιου εμπορίου και αποτελεί τον δεύτερο εμπορικό εταίρο της Λατινικής Αμερικής. Από την άλλη πλευρά, οι 20 χώρες της Λατινικής Αμερικής μοιράζονται το 6% του εξωτερικού εμπορίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξάγοντας κυρίως γεωργικά προϊόντα (23%) και είδη διατροφής (21%).

Υψηλό ποσοστό εμφανίζουν επίσης τα προϊόντα εξορυκτικής βιομηχανίας (18%), οι πρώτες ύλες (2,4%), τα καύσιμα (11%), τα προϊόντα μεταποίησης (10%), τα χημικά προϊόντα (5%), τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός των μεταφορών (3%) και τα προϊόντα του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας (11%).

Αντίθετα, η ΕΕ πουλά στη Λατινική Αμερική μεταποιημένα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας και προστιθέμενης αξίας όπως αγροβιομηχανικά μηχανήματα, εξοπλισμό για τις μεταφορές και χημικά προϊόντα.

Σύμφωνα με την ίδια πηγή, η αξία των εξαγωγών της Λατινικής Αμερικής προς την ΕΕ το 2009 ανήλθε περίπου σε 75 δισ. ευρώ εκ των οποίων το 65% αντιστοιχεί σε πρώτες ύλες (48,140 δισ. ευρώ) και το 33% σε προϊόντα μεταποίησης (24,728 δισ. ευρώ).

Είναι ο αιώνας της Λατινικής Αμερικής

Η φράση αυτή έχει αρχίσει να επαναλαμβάνεται τακτικά από πολλούς ηγέτες της Λατινικής Αμερικής ανεξάρτητα από την πολιτική τους ταυτότητα ή το όραμά τους περί ολοκλήρωσης. Υπάρχει μια γενικότερη αίσθηση ότι η Λατινική Αμερική πρέπει να αναδειχθεί σε πρωταγωνιστική περιφέρεια στο παγκόσμιο περιβάλλον, γεγονός που καθιστά επιτακτική τη σύνδεση μεταξύ του παραγωγικού τομέα και των κυβερνήσεων προκειμένου να ενεργήσουμε με λογική ολοκλήρωσης και να σταθεί η περιφέρεια στο ύψος των προσδοκιών.

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας είναι εξαιρετικά. Σε επίπεδο φυσικών πόρων εξόρυξης υπάρχει υπεροχή σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη περιφέρεια του κόσμου. Για τον λόγο αυτόν, οι προοπτικές για τη Λατινική Αμερική σε ό,τι αφορά τις πρώτες ύλες είναι ικανοποιητικές.

Πρέπει να στραφούμε σε νέες αγορές, ακολουθώντας το παράδειγμα του Περού, της Κολομβίας, της Βραζιλίας και της Χιλής. Ωστόσο, στόχοι όπως η αύξηση της παραγωγικότητας και η προώθηση αντικυκλικών μηχανισμών είναι η βασικότερη παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη προκειμένου να αγωνιστούμε για τη διατήρηση του ρυθμού ανάπτυξης της περιφέρειας, αλλά πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες για τη διατήρηση και την αύξηση της ροής των πρώτων υλών όχι μόνο προς την Ευρωπαϊκή Ένωση,

αλλά και προς άλλες αγορές όπως π.χ. η αγορά της Ασίας και του Ειρηνικού, και να δοθούν κίνητρα για τη διαφοροποίηση των εξαγωγικών προϊόντων και την καινοτομία της παραγωγής.

Σύμφωνα με τη Silvia Reyes, διευθύντρια εμπορικής ενημέρωσης της κολομβιανής Υπηρεσίας για την Προώθηση των Εξαγωγών «PROEXPORT», η περιοχή όχι μόνο είναι πλούσια σε μη ανανεώσιμους πόρους, όπως ο άνθρακας, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, αλλά διαθέτει και υψηλό δυναμικό παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές όπως οι υδάτινες πηγές και η βιομάζα, οι οποίες αποτελούν το μέλλον της ανθρωπότητας. Συντρέχουν λοιπόν όλες οι προϋποθέσεις ώστε ο αιώνας αυτός να γίνει ο αιώνας της Λατινικής Αμερικής. Η περιφέρεια της Λατινικής Αμερικής πρέπει να επικεντρωθεί στην προμήθεια των ανεπτυγμένων οικονομιών με εναλλακτικές πηγές ενέργειας, προσθέτει το στέλεχος.

Από την άλλη πλευρά, πρέπει απαραίτητα να προχωρήσει η ανάδειξη της περιφέρειας σε ζώνη αγροβιομηχανικής παραγωγής η οποία πρέπει να προσανατολιστεί προς τη διαμόρφωση αλυσίδων παραγωγής δεδομένης της τεράστιας υφιστάμενης γεωργικής προσφοράς και της ανταγωνιστικής τιμής του εργατικού δυναμικού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Για τον Mauricio Ramírez, πρόεδρο της κολομβιανής Ένωσης Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ACOPI), «η περιφερειακή ανάπτυξη καθορίζεται σε σημαντικό βαθμό από την αύξηση και την ανάπτυξη των ατομικών επιχειρήσεων, στον βαθμό που ο κλάδος των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων θα κατορθώσει να καταγράψει πιο υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης από αυτούς που καταγράφουν οι μεγάλες πολυεθνικές».

Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους οι υποπεριφερειακές διαδικασίες ολοκλήρωσης πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη οικονομιών κλίμακας στις συνοριακές περιοχές στις οποίες αναπτύσσεται έντονη εμπορική δραστηριότητα μέσω της εγκαθίδρυσης παραγωγικών συμμαχιών με πολιτικές συμπράξεων που θα βασίζονται στην αλληλεγγύη, με στόχο την επεξεργασία των προϊόντων με προστιθέμενη αξία. Με τον τρόπο αυτόν θα κατορθώσουμε να εισέλθουμε με αποτελεσματικό τρόπο στην ανταγωνιστική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ζητεί προϊόντα υψηλής αξίας και σε ανταγωνιστικές τιμές.

Σε ό,τι αφορά τον παραγωγό της Λατινικής Αμερικής, ο γεωργός είναι εκείνος που, σε τελική ανάλυση, θίγεται περισσότερο από τα υψηλά εμπορικά εμπόδια που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση στα προϊόντα μας. Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή II της EUROLAT, την 1η Μαΐου του 2008, υπέβαλε στην ολομέλεια του παρόντος κοινοβουλευτικού φόρουμ ένα ψήφισμα με το οποίο ζητούσε τη συνέχιση των προσπαθειών για την εκπλήρωση των στόχων του Γύρου της Ντόχα. Συγκεκριμένα στην παράγραφο 10: «Παροτρύνεται η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής να μειώσουν σημαντικά τις γεωργικές επιδοτήσεις, και ιδίως τις εξαγωγικές επιδοτήσεις επειδή αυτές στρεβλώνουν το διεθνές εμπόριο και θίγουν τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών».¹

Η διασφάλιση ενός δίκαιου εμπορίου με την ΕΕ και η προώθηση εμπορικών εναλλακτικών λύσεων με όρους επωφελείς για όλους έχει εξαιρετική σημασία για να βελτιωθεί η ανάπτυξη της περιφέρειας της Λατινικής Αμερικής.

Η ροή των πρώτων υλών προς την Ευρώπη είχε επίσης ως αποτέλεσμα η Λατινική Αμερική να μετατραπεί σε σημαντικό απόθεμα πρωτογενών προϊόντων. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή θα μπορούσε ακόμα και να βλάψει την περιβαλλοντική βιωσιμότητα της περιφέρειας, αν

¹ Κοινοβουλευτική Συνέλευση ΕΕ-Λατινικής Αμερικής Ψήφισμα: Προοπτικές, προκλήσεις και ευκαιρίες του Γύρου της Ντόχα http://www.europarl.europa.eu/intcoop/eurolat/assembly/plenary_sessions/lima_2008.htm/adopted_docs/resolution_trade_committee_es.pdf Αναρτήθηκε στο διαδίκτυο στις 10 Οκτωβρίου 2011.

τελικά υπάρξει υπερεκμετάλλευση των φυσικών μας πόρων. Επομένως, είναι επίσης σημαντικό να δημιουργηθεί μια κοινή πολιτική στην περιφέρειά μας η οποία θα έχει ως στόχο την προστασία των δασών μας, των υδάτινων και των ορυκτών μας πόρων, που θα συνδεθεί με την ΕΕ για να διασφαλιστεί η προστασία του περιβάλλοντος της Λατινικής Αμερικής.

Πρέπει να προχωρήσουμε σε συμπράξεις δημόσιου/ιδιωτικού τομέα ως πηγή ανάκαμψης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως αγοραστής πρωτογενών προϊόντων στη Λατινική Αμερική πρέπει να συνεχίσει να υποστηρίζει πολιτικές δομές προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένοι συμβιβασμοί υπέρ της διαφύλαξης και του σεβασμού των πόρων μας.

Εν προκειμένω, οι διπεριφερειακές πολιτικές συνομιλίες πρέπει να επικεντρωθούν στην προώθηση του δίκαιου εμπορίου το οποίο θα ευνοήσει την ανάπτυξη του παραγωγικού μηχανισμού της Λατινικής Αμερικής βελτιώνοντας παράλληλα και την παραγωγικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τέλος, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι η Λατινική Αμερική θα συνεχίσει να αναπτύσσεται, αν και με έντονη αβεβαιότητα για το μέλλον της και για το μέλλον της Ευρώπης και, για τον λόγο αυτόν, παρόλο που η περιοχή είναι πλούσια σε πετρέλαιο, φυσικό αέριο, υδροηλεκτρική ενέργεια, μέταλλα, υδάτινες συγκεντρώσεις και ενιαίες εκτάσεις για την καλλιέργεια τροφίμων, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να καταρτιστεί ένα σχέδιο δράσης που θα έχει στόχο να μετατρέψει όλους αυτούς τους φυσικούς πόρους σε προστιθέμενη αξία ή σε μεταποιημένα προϊόντα.